

The effect of emotional and social adjustment on students' online high-risk behaviors

Ali Reza Savadkouhi. Ph.D Student

Department of Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Masoud Sharifi. Ph.D.

Assistant Professor, Department of Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Omid Shokri. Ph.D.

Assistant Professor, Department of Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Abstract

the purpose of this study was to investigate the effect of emotional and social adjustment on students' high-risk online behaviors. The research method was descriptive-correlational. The statistical population was the first high school students of Isfahan city in the academic year of 1398-99. 222 students were selected randomly as the sample group using Cochran formula. They responded to the Student Adjustment Questionnaire (Sinha & Sing, 1993) and The Problematic and Risky Internet Use Screening Scale (PRIUSS) (Jelenchick et al, 2014). The collected data were analyzed using regression analysis. The results showed that adaptation dimensions had a positive and significant role on online high risk behaviors ($r = 0.368$), ($p < 0.01$). The results of regression analysis showed that 13.6% of the changes in online high risk behaviors can be predicted by emotional adjustment. Therefore the emotional adjustment alone was able to predict online high risk behaviors ($p < 0.01$) and ($t = 5.83$). The ability of adaptation to predict online high-risk behaviors suggests that it can be a prerequisite for students' vulnerability to online high-risk behaviors. In other words, by reinforcing it in schools, it can reduce the harm associated with students' online behaviors.

Keywords: adaptation, adjustment, coping, online relationships, first secondary students

تأثیر سازگاری عاطفی و اجتماعی بر رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) دانش‌آموزان متوسطه اول

علیرضا سوادکوهی

دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

مسعود شریفی*

استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

امید شکری

استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی تأثیر سازگاری عاطفی و اجتماعی بر رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) دانش‌آموزان بود. روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و جامعه آماری پژوهش، دانش‌آموزان متوسطه اول شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۲۲ نفر برای گروه نمونه انتخاب گردید و به پرسشنامه سازگاری دانش‌آموزان (Sinha & Sing, 1993) و مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت (Jelenchick et al, 2014) پاسخ دادند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل رگرسیون تحلیل گردیدند. نتایج نشان داد ابعاد سازگاری نقش مثبت و معناداری بر رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) دارد ($t = 0.368$)، ($p < 0.01$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد ۱۳/۶ درصد از تغییرات رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) به وسیله سازگاری عاطفی قابل پیش‌بینی است؛ بنابراین مؤلفه سازگاری عاطفی به تنهایی قادر به پیش‌بینی رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) است ($p < 0.01$) و ($t = 5.83$). توانایی سازگاری در پیش‌بینی رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین)، نشان می‌دهد می‌توان آن را زمینه‌ساز آسیب‌پذیری دانش‌آموزان در رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) دانست. به عبارتی با تقویت آن در مدارس می‌توان آسیب‌های مربوط به رفتارهای پرخطر (آنلاین) دانش‌آموزان را کاهش داد.

واژه‌های کلیدی: انطباق، سازگاری، کنار آمدن، روابط برخط (آنلاین)، دانش‌آموزان متوسطه اول

*. نویسنده مسئول: M-charifi@sbu.ac.ir

مقدمه

امروزه فضاهای مجازی و شبکه‌های اجتماعی به دلیل نقش و تأثیر بالا در زندگی آحاد جامعه، زمان فراغت و استراحت نوجوانان را گرفته که هم فرصتی بزرگ و هم یک تهدید محسوب می‌گردد. نوجوانان خیلی زیاد مشتاق حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی‌اند، زیرا شبکه‌های اجتماعی برای پیدا کردن دوستان قدیمی، یافتن دوستان جدید و برقراری ارتباط و بحث و مبادله نظر بستر ساز است که این ارتباط، محیط را بسیار جذاب می‌کند. تمایل به عرضه نظر خود در فضایی عمومی و به دور از دغدغه و شنیدن نظرات دیگران در آرامش و همچنین، تمایل به تأیید شدن یا تأیید گرفتن از جذابیت‌های صفحات وب است که این شبکه‌ها را برای کاربران جالب می‌کند (Shamani., Vahedi., & Nowruzzi, 1395).

فضای مجازی (سایبری) (Cyber) به فضایی اطلاق می‌شود که بدون در نظر گرفتن بعد زمان و مکان، تعامل‌های اجتماعی میان فرهنگ‌های گوناگون را از طریق فناوری‌های نوین امکان‌پذیر می‌کند (Khaniki, H., & Babaei, M. 76: 1390). شبکه‌های اجتماعی، خدمات آنلاین (Online) هستند که به افراد اجازه می‌دهند در یک سیستم مشخص و معین پروفایل شخصی خود را داشته باشند، خود را به دیگران معرفی کنند، اطلاعاتشان را به اشتراک بگذارند و با دیگران ارتباط برقرار کنند. از این طریق افراد می‌توانند ارتباطشان با دیگران را حفظ کرده و همچنین ارتباط‌های اجتماعی جدیدی را شکل دهند (Boyd & Ellison, 2007: 12). در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی از طریق اطلاعاتی که بر روی پروفایل افراد قرار می‌گیرد مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق (اطلاعاتی در خصوص هویت فرد) برقراری ارتباط تسهیل می‌گردد. کاربران می‌توانند پروفایل‌های دیگران را ببینند و از طریق برنامه‌های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند (Pempek et al, 2009: 228). ویژگی‌هایی مانند دسترسی آسان به اینترنت، گمنام ماندن، مشاهده الگوهای منفی، دریافت تقویت، تجربیات مثبت و خوشایند زمینه را برای رفتارهای مخاطره‌آمیز آماده می‌کند. در این راستا برخی از مطالعات ارتباط مثبت بین اعتماد به اینترنت و رفتارهای مخاطره‌آمیز نوجوانان را نشان داده است (Fogel, 2009).

Nehmad, 2009; Beebe, Asche, Harrison, Quinlan, (2004; Odacı, 2013).

اکنون سن استفاده‌کنندگان از شبکه‌های اجتماعی گوناگون کاهش یافته و دانش‌آموزان حضور بی‌حد و حسابی در این شبکه‌ها دارند به گونه‌ای که اتلاف وقت دانش‌آموزان در فضای مجازی و اینترنت به یک چالش جدی تربیتی تبدیل شده است. شواهد نشان می‌دهند استفاده مفرط از تلفن همراه مرتبط با الگوهای رفتاری از جمله بیدار ماندن در شب و اشتغال به تبادل پیام کوتاه و همچنین وابستگی عاطفی است که در ذهن کاربران ایجاد می‌شود. به طوری که این افراد معتقدند که بدون استفاده از تلفن همراه قادر به زندگی کردن نیستند. این یافته‌ها تأییدکننده تأثیر منفی استفاده مفرط از تلفن همراه و تأثیر منفی آن بر سلامت جسمی و روان‌شناختی دانش‌آموزان است (Kamibepu & Sugiura, 2005). در این راستا باید توجه نمود که نوجوانی یکی از حساس‌ترین دوره‌های زندگی بوده و ورود به دوره تحصیلات دبیرستان چالش‌هایی در زمینه سازگاری از جمله سازگاری با والدین، همسالان، معلمان، محیط مدرسه و جامعه را به وجود می‌آورد. با در نظر داشتن کارکردهای گوناگون فضای مجازی لازم است جایگاه آن در کیفیت سازگاری نوجوانان مشخص گردد. سازگاری برقراری یک رابطه روان‌شناختی رضایت‌بخش میان خود و محیط است و به آن دسته از پاسخ‌های فرد گفته می‌شود که باعث سازش مؤثر و هماهنگی او با موقعیتی می‌گردد که در آن قرار گرفته است (Rezapor, 2010). به عبارت دیگر سازگاری توانایی آمیزش، انطباق، مصالحه، همکاری و کنار آمدن با خود، محیط و دیگران تعریف شده است (Saghi & Rajai, 2009). باید در نظر داشت که نوجوانی دوران سرکشی و واکنش‌های هیجانی است و بدون قدرت سازگاری با شرایط مختلف، ناهنجاری‌های بسیاری به ویژه در حوزه عاطفی، اجتماعی و تحصیلی برای نوجوان بروز خواهد کرد (Darabi, 1392).

نوجوانان با ورود به دوره متوسطه با شرایط متغیر جدیدی روبه‌رو می‌شوند؛ این مقطع تحصیلی دوره‌ای از زندگی است که در آن تغییرات شناختی و اجتماعی با سرعت زیادی رخ می‌دهند. کنار آمدن با چنین تغییراتی مستلزم آن است که فرد از توانایی سازگاری مناسبی برخوردار باشد (Speer, 2000). پژوهشگران برای سازگاری

محصولات هرزه‌نگارانه قرار می‌گیرند. بروز برخی مشکلات روانی، سطحی شدن روابط اجتماعی و کاهش امنیت اجتماعی مسائلی از قبیل زورگیری الکترونیکی، پرخاشگری، توهین، از سایر تبعات کاربری تلفن همراه می‌باشند (Khazaei., Saadatjoo., DorMohammadi., Soleimani., Tusi Nia & Mollah Hassanzadeh, 1391). تحقیقات نشان می‌دهد رفتارهای شبه اعتیادی به تلفن همراه، مشکلی جدی برای کار و زندگی اجتماعی افراد است. افراد معتاد در صورتی که تلفن همراهشان نباشد، احساس افسردگی، شکست و تنهایی می‌کنند. گاهی اوقات کار و زندگی‌شان بر اثر تماس‌های مکرر، پیام‌های متنی، گشت‌وگذار در وب و گفت‌وگوها، مختل می‌شود (Takao, Takahashi, Kitamura, 2009).

اما رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) که از آن به‌عنوان استفاده پرخطر از اینترنت هم نام برده می‌شود از سه عامل تشکیل شده است. این سه عامل عبارت‌اند از آسیب اجتماعی که بیانگر دشواری در برقراری روابط مستقیم و همچنین دشواری ایجاد و تداوم روابط به دلیل استفاده از اینترنت است، آسیب هیجانی که بر التزام روان‌شناختی غیرانطباقی به استفاده از اینترنت دلالت دارد و استفاده تکانشورانه پرخطر از اینترنت که به ناتوانی فرد در محدود کردن استفاده از اینترنت و تداخل وظایف روزانه با استفاده از اینترنت اشاره می‌کند، تشکیل گردیده است (Shokri, 1394). تحقیقاتی که به‌طور خاص روابط میان سازگاری و رفتارهای پرخطر اینترنتی را بررسی کرده باشند کمیاب‌اند. تازه‌ترین سوابق پژوهشی مرتبط در ادامه آمده است.

در پژوهشی انتشاریافته در نشریات علمی خارجی با عنوان ارزیابی پیش‌بین‌های نیت و رفتار در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در میان دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه یزد بر اساس نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده، اذعان داشته‌اند استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی توسط دانشجویان دانشگاه یزد روند رو به رشدی را نشان داده است. آنها معتقدند باید اقدامات لازم برای ایجاد یک نگرش درست در مورد میزان و استفاده کارآمد از شبکه‌های مجازی صورت پذیرد تا از عدم دخالت این شبکه‌ها در فعالیت‌های آموزشی و روابط واقعی دانشجویان اطمینان حاصل شود (Khazir., Zareipour., Abdolkarimi., Dehghani Tafti & Rahim, 2017).

ابعاد مختلفی تعیین نموده‌اند که دو نوع سازگاری عاطفی و اجتماعی اهمیت به سزایی در دوران نوجوانی دارند. زیرا بیشترین مشکلات دوره نوجوانی در اثر تغییرات روانی و عاطفی و مسائل مرتبط با تعاملات اجتماعی آنها به وجود می‌آید. سازگاری اجتماعی به معنای سازش شخص با محیط اجتماعی است و این سازگاری می‌تواند به‌وسیله وفق دادن خود با محیط یا تغییر محیط اطراف برای رفع نیازها و رسیدن به مطلوب ایجاد شود (Barghi Irani., Bagian, Koleh Marz & Sharifi, 1395). سازگاری هیجانی یا عاطفی را می‌توان شامل سلامت روانی خوب، رضایت از زندگی شخصی و هماهنگی میان احساس‌ها، فعالیت‌ها و افکار دانست. به‌عبارت‌دیگر، سازگاری هیجانی یعنی مکانیزم‌هایی که توسط آنها، فرد ثبات عاطفی پیدا می‌کند (Yarmohammadian & Sharafi Rad, 1390). نوجوانان در این دوره باید بتوانند بر اساس دو معیار کاوش و احساس تعهد، برای سازگاری در حیطه‌های عاطفی و اجتماعی و به دست آوردن هویتی مثبت نقش‌های خود را بیابند تا در گزینش شغلی و آرمان‌گرایی آتی خود سازگارانه عمل کنند (Salibi & Ahmadi, 1392). این مسئله نشانگر آن است که قدرت سازگاری عاطفی و اجتماعی نوجوانان در این زمینه تا چه حد تعیین‌کننده است. درواقع بالا بودن مهارت‌های ارتباط مؤثر دانش‌آموزان، سبب خواهد شد از قدرت ارتباطی به‌عنوان ابزاری برای حل مسائل تحصیلی بهره‌جسته و سازگارانه‌تر عمل کنند.

اما علاوه بر مسائل مرتبط با سازگاری، مشکلات خاص‌تری نیز در ارتباط با حضور نوجوانان در فضاهای مجازی مطرح است که نیازمند بررسی ریشه‌ای هستند. به گفته برخی از صاحب‌نظران، آسیب‌های اجتماعی ابتدا در فضای مجازی و سایبری شروع می‌شود و به‌عبارت‌دیگر آسیب‌های اجتماعی با اعتیاد تکنولوژیکی مرتبط است (Griffiths, 2001). اساساً رسانه‌های اجتماعی نقش‌های مهمی در تغییر دادن روش‌های ارتباطی، تعاملی و برخورد با دیگران و شیوه برداشت، استفاده و انتشار اطلاعات میان کاربران بازی می‌کنند (Ractham & Kaewkitipong, 2015). همچنین سوق یافتن کاربران تلفن همراه به سمت ادبیات، تصاویر و فیلم‌های هرزه‌نگارانه، مسئله مهمی است و کاربرانی که به موارد مزبور ادامه دهند، در خطر اعتیاد به

کمترین استفاده از فضای مجازی نوع شناختی ۹ درصد همچنین در نوع فراغتی ۳۳ درصد بوده است (Mohebbi., Zanjani & Sarukhani, 1396). نتایج تحقیقی دیگر نشان داد که از دیدگاه دانشجویان، شبکه‌های تلفن همراه از طریق مؤلفه‌های تقویت همبستگی اجتماعی، هویت‌های فردی اجتماعی، ایجاد رضایتمندی ناشی از برقراری ارتباط و اطلاع‌رسانی، در افزایش احساس امنیت مؤثر هستند (Abdol Rahmani & Haji Ahmadi, 1395).

در پژوهشی که با هدف آزمون روایی عاملی مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت در گروهی از دانشجویان ایرانی انجام شد، نتایج نشان داد که مقیاس فوق به دلیل برخورداری از یک زیربنای نظری قوی و ویژگی‌های روان‌سنجی امیدوارکننده برای غربالگری و تلاش‌های پیشگیرانه در قلمرو رفتارهای اینترنتی پرخطر در نمونه جوانان ایرانی ابزار معتبری است (Shokri, 1394).

مطالعه‌ای با عنوان آسیب‌های فضای مجازی در تعلیم و تربیت نوجوانان (Fathi & Mirshah Jafari, 1394) مهم‌ترین درمان برای خلاصی از آسیب و بیماری ناشی از فضای مجازی را عبارت از رفتاردرمانی والدین، بینش درمانی، فرهنگ درمانی و آموزش درمانی دانسته است. یافته‌های یک پژوهش با عنوان میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد) نشانگر آن است که ۵۵/۳ درصد دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد در حد کمی از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنند. همچنین نتایج حاکی از آن است که بین متغیرهایی چون تنوع و گستردگی، میزان اعتماد، اطلاع‌رسانی و ارتباط آسان، جنسیت و رشته تحصیلی دانشجویان و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه وجود دارد (Khodayari., Daneshvar Hosseini & Saeedi, 1393).

نتایج یک مطالعه با عنوان بررسی رابطه خودمیان‌بینی با سازگاری اجتماعی دانشجویان نشان داده است که میان افسانه‌پردازی شخصی و سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ اما بین خیال‌پردازی و سازگاری اجتماعی رابطه معناداری وجود ندارد، علاوه بر این پژوهش نشان داد که افسانه‌پردازی شخصی به میزان ۸/۹ درصد از واریانس سازگاری اجتماعی را تبیین می‌کند (Agha Yousefi., Zare & Pourbafrani, 1393).

در پژوهشی با عنوان شناسایی ارتباط استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر موبایل و مهارت‌های تفکر انتقادی که در نشریات بین‌المللی انتشار یافته مشخص شد دانشجویانی که از شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر تلفن همراه و تفکر انتقادی، و جنبه‌های ارزیابی، تحلیل، استدلال استقامتی و استدلال قیاسی استفاده می‌کنند، تفاوت معناداری در تحلیل‌هایشان وجود نداشت مگر از لحاظ ادراکی. همچنین میان گروهی که از شبکه‌های اجتماعی مجازی مبتنی بر تلفن همراه استفاده می‌کردند و گروهی که از این شبکه‌ها استفاده نمی‌کردند تفاوت معناداری وجود نداشت. آنها نتیجه گرفته‌اند که باید راه‌هایی برای واکنش‌ناپذیر جامعه علیه فناوری‌های جدید پیدا کرد تا چهارچوبی برای استفاده مناسب از امکانات از جمله تکنولوژی تلفن همراه فراهم آید (Alizadeh Derakhshi., Rezaii., Razavi & Sarfaraz, 2016).

پژوهشی (Mohammadi Baghmollaei & Yousefi, 1397) نشان داد تعامل معلم- دانش‌آموز بر سازگاری با مدرسه با واسطه‌گری درگیری تحصیلی تأثیر معنی‌داری دارد. به عبارتی برای افزایش احتمال سازگاری دانش‌آموزان با مدرسه، باید به روابط مثبت آنها با معلمان و نیز ارتقای درگیری تحصیلی آنها توجه شود. یافته‌های پژوهش دیگری نشان داد خودکارآمدی تحصیلی، شادکامی و تاب‌آوری به‌طور معناداری توانستند ۱۸/۹ درصد از واریانس سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان پسر را پیش‌بینی کنند (Senobar, 1397). همچنین مطالعه‌ای نشان داد منش و سرشت با سازگاری نوجوانان رابطه منفی معناداری دارند و ۵۴ درصد واریانس سازگاری به‌وسیله سرشت و منش تبیین می‌شود (Hosseini Far., Bakhshi Mashhadloo., Ahmadkhani., Norouzi & Babaei Hefzabad, 1397). در همین راستا نتایج تحقیقی نشانگر آن است که انسجام خانوادگی می‌تواند به خوبی سازگاری عاطفی را پیش‌بینی کند، اما سازگاری آموزشی از طریق رضایت نوجوان از خانواده پیش‌بینی می‌شود (Esmailpour & Farzaneh, 1397).

نتایج یک تحقیق نشان داد مدت‌زمان استفاده روزانه دانش‌آموزان از فضای مجازی کمتر از یک ساعت ۲۰ درصد، بین یک تا سه ساعت ۷۵ درصد، بین سه تا پنج ساعت ۴ درصد و بیشتر از پنج ساعت ۱ درصد بوده است به‌طوری‌که بیشترین استفاده از فضای مجازی نوع ارتباطی ۵۸ درصد و

قربانیان قلدری سایبری از طریق اهداف محبوبیت خواهی بالا و پذیرش همتایان اندک توصیف شدند. این نتایج نشان می‌دهد که شیوه به‌کاررفته در مدیریت زندگی عاطفی و اجتماعی گروه همسالان می‌تواند تبیین‌کننده وضعیت قلدری یا آزار و اذیت سایبری در میان نوجوانان باشد (Romera, Jesús Cano, García-Fernández & Ortega-Ruiz, 2016).

مطالعه‌ای که با موضوع رابطه سازگاری‌های منزل، بهداشتی، اجتماعی و هیجانی در دختران نوجوان برای پیدا کردن تفاوت معنادار از لحاظ سطوح مختلف سازگاری بین دانش‌آموزان نواحی مختلف صورت گرفته، نشان داد چنین تفاوتی وجود دارد (Nema & Bansal, 2015).

در تحقیقی با عنوان سازگاری تحصیلی و اجتماعی دانشجویان بین‌المللی: با رویکردی کمی مشخص شد اکثر دانشجویان بین‌المللی دانشگاه UTM از لحاظ سازگاری تحصیلی، اجتماعی و سازگاری عاطفی فردی و همچنین دلبستگی مؤسسه‌ای به یکپارچگی نسبی رسیده‌اند. نتایج این مطالعه به واحدهای گوناگون در ایجاد برنامه‌ریزی استراتژیک بهتر به منظور بهبود سازگاری دانشجویان بین‌الملل در مؤسسات کمک خواهد کرد (Rajab, Abdul Wahab, Shaari, Panatik, & Mohd Nor, 2014).

همچنین در یک تحقیق همبستگی مثبت و معناداری بین اعتیاد به اینترنت و رفتارهای پرخطر نشان داده شد (Odaci, Hatice, 2013).

در پژوهشی که توسط یو، کو و لو با هدف بررسی تفاوت عوامل سازگاری اجتماعی در بین جوانان در حال زندگی در محیط مراقبت پناهگاهی با محیط غیر مراقبت پناهگاهی انجام گرفت، مشخص گردید بحث مراقبت‌های پناهگاهی جوانان آن‌گونه که در ابتدا تصور می‌شد ناسازگارانه نیست و آنها بحث حمایت از روش مبتنی بر نقاط قوت برای کار با جوانان را مطرح نمودند (Yeow, Ko & Loh, 2011). یافته‌های مطالعه‌ای دیگر نشان داد پرخاشگری اینترنتی، در میان نوجوانانی که بیشترین وقت خود را صرف استفاده از تکنولوژی‌های مرتبط با اینترنت برای برقراری ارتباط با دوستان می‌کنند و افرادی که قربانی پرخاشگری اینترنتی بوده‌اند، بالاتر است (Werner, Bumpus, Rock, 2010).

در یک پژوهش نیز مشخص شد استفاده از راهبردهای آموزش مهارت‌های اجتماعی، مانند الگوسازی، بازی نقش،

نتایج تحقیقی که با عنوان تأثیر آموزش مدیریت استرس بر غربت‌زدگی، مشکلات بین‌فردی و سازگاری خوابگاهی دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شبانه‌روزی انجام شده نشان می‌دهد آموزش مدیریت استرس باعث کاهش غربت‌زدگی و مشکلات بین‌فردی و افزایش سازگاری خوابگاهی در دانش‌آموزان گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل شده است (Dastan., Davoodi & Basaknejad, 1393). یافته‌های یک مطالعه با عنوان اثربخشی خودآموزی کلامی بر بهبود سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری نشان داد خودآموزی کلامی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری تأثیر مثبت دارد (Khankhanizadeh & Bagheri, 1391).

نتایج جستجوی تحقیقات خارجی نشان داد به‌طور مستقیم موضوع مقاله حاضر را پوشش نداده، اما برخی از جنبه‌های مسئله مورد توجه قرار گرفته که سعی شده ذکر گردد.

پاکیا سلوی و مالاتی (Packiaselvi & Malathi, 2017) در مطالعه‌ای با عنوان سازگاری اجتماعی و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی آنها در منطقه کیمبوت بر روی دانش‌آموزان سال دوم متوسطه به این نتیجه دست یافتند که با در نظر گرفتن زبان مادری، جنسیت، محل تحصیل، نوع خانواده، کیفیت تحصیلی والدین، شغل والدین و درآمد ماهانه والدین، تغییرات قابل‌توجهی در میانگین نمرات سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی وجود ندارد.

راجا لکشمی (Rajalekshmi, 2017) در تحقیقی با عنوان مشکلات سازگاری اجتماعی نوجوانان یتیم در کلاس، به این نتیجه رسید که هر دو قشر نوجوان یتیم روستایی و شهری مشکلات سازگاری اجتماعی در کلاس درس دارند. این مطالعه نشان داد که پسران نوجوان یتیم مشکلات سازگاری اجتماعی بیشتری نسبت به دختران نوجوان یتیم دارند.

طی پژوهشی با عنوان تأثیر ویژگی شخصیتی درون‌گرا بر سازگاری اجتماعی در مادران نوجوان پذیرش مجدد مدارس متوسطه کنیا پیشنهاد شده مریبان مشاوره باید تکنیک‌های درمانی مناسبی برگزینند تا به مادران نوجوان درون‌گرا و دچار اختلال عصبی برای سازگار شدن در محیط مدرسه کمک کنند (Orwa, Aloka & Gudo, 2016).

یافته‌های پژوهشی با عنوان قلدری سایبری: شایستگی اجتماعی، انگیزش و روابط همکاران، گویای آن است که

سازگاری خوب را از دانش‌آموزانی با سازگاری ضعیف در سه حوزه سازگاری عاطفی، اجتماعی و آموزشی، جدا سازد. این پرسشنامه شامل ۶۰ سؤال است (برای هر حوزه سازگاری ۲۰ سؤال) که عبارت‌اند از:

۱. سازگاری عاطفی: نمره بالا نشان‌دهنده بی‌ثباتی عاطفی و نمره پایین، نشانگر ثبات عاطفی است.

۲. سازگاری اجتماعی: نمرات بالا بیانگر سلطه‌پذیری و عقب‌ماندگی و نمرات پایین نشان‌دهنده پرخاشگری است.

۳. سازگاری آموزشی: نمرات بالا نشانگر وضعیت درسی و تحصیلی ضعیف و نمرات پایین مخصوص علاقه‌مندی به تحصیل و مدرسه است.

شایان توجه است که در این تحقیق تصمیم بر آن است که صرفاً دو حوزه سازگاری عاطفی و اجتماعی مطالعه گردد. این ابزار نوعی پرسشنامه خودسنجی است. آزماینده باید دستورالعمل داده شده در صفحه اول پرسشنامه را بخواند و آزمودنی نیز به همراه آزماینده دستورالعمل را به آرامی تکرار کند. محدودیت زمانی در نظر گرفته نشده ولی معمولاً به صورت فردی ۱۰ دقیقه وقت می‌گیرد. همکاری آزمودنی‌ها در پاسخ‌گویی به سؤالات بسیار ضرورت دارد. برای جلب همکاری آزمودنی‌ها باید به آنها اطمینان داد که پاسخ‌ها و نمرات آنها محرمانه خواهد بود. آزمونگر باید هدف پرسشنامه و هر سؤالی را که آزمودنی درباره پرسشنامه مطرح کند بی‌پرده و صادقانه بیان کند.

نمره‌گذاری پرسشنامه به این صورت است که برای پاسخ‌هایی که نشانگر سازگاری است نمره صفر داده می‌شود و در غیر این صورت نمره یک منظور می‌شود. پاسخ‌های آزمودنی به وسیله کلید پاسخنامه نمره‌گذاری می‌شود. کاربرد پرسشنامه، مشکلات شخصی گروه سنی یادشده را در رابطه با هر یک از حوزه‌های عاطفی، اجتماعی و آموزشی نشان می‌دهد و نمره کل پرسشنامه نیز نشان‌دهنده حالت‌های سازگاری عمومی فرد است.

نتایج حاصل از اجرای پرسشنامه برای بررسی طبیعی بودن توزیع نمرات، با استفاده از فرمول کای-اسکوئر نشان داد این توزیع با توزیع نرمال تفاوت معنادار ندارد. ضریب اعتبار به دو طریق به شرح جدول زیر است:

تقویت مثبت و تکرار و تمرین موجب شکل‌گیری و گسترش روابط اجتماعی مثبت دانش‌آموزان با دیگران و تطبیق مؤثر با شرایط و انتظارات آنها می‌شود (Seevers & Jones-Blank, 2008).

در مرور پیشینه پژوهش تحقیقات فراوانی در ارتباط با سازگاری وجود داشت، اما هیچ تحقیق داخلی که به ارتباط انواع سازگاری با رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) پرداخته باشد دیده نشد. در واقع هیچ‌کدام از تحقیقات داخلی و خارجی به‌طور مستقیم به سؤال و بررسی فرضیات این پژوهش نپرداخته‌اند. لذا این مسئله به‌عنوان خلأ پژوهشی نشانگر اهمیت تحقیق حاضر بوده و ضرورت آن را نمایان می‌کند. بدین منظور مقاله حاضر با در نظر گرفتن دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول به‌عنوان جامعه هدف در پی یافتن پاسخ سؤال پژوهشی زیر است.

وضعیت سازگاری عاطفی و اجتماعی و ابعاد رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) در دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهر اصفهان چگونه است؟ همچنین فرضیات این تحقیق به شرح زیر تنظیم و بررسی شده‌اند:

۱. سازگاری اجتماعی به‌طور معناداری بر رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) تأثیر دارد.

۲. سازگاری عاطفی به‌طور معناداری بر رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) تأثیر دارد.

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و جامعه آماری مورد مطالعه، دانش‌آموزان مقطع متوسطه اول شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ به تعداد ۵۵۰ نفر بوده‌اند که تعداد ۲۲۲ نفر به‌عنوان نمونه روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند.

ابزار سنجش

الف) پرسشنامه سازگاری دانش‌آموزان دبیرستانی سینه‌ها و سینگ (Sinha & Sing, 1993): این پرسشنامه درصدد است تا دانش‌آموزان دبیرستانی (گروه سنی ۱۴ تا ۱۸ ساله) با

جدول ۱. ضرایب اعتبار پرسشنامه سازگاری دانش‌آموزان دبیرستانی

روش	عاطفی	اجتماعی	آموزشی	کل
آزمون-بازآزمون	۰/۹۶	۰/۹۰	۰/۹۳	۰/۹۳
کودر ریچاردسون	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۶	۰/۹۴

فهم بودن سؤالات برای جامعه هدف مورد استفاده قرار گرفت.

بر اساس نتایج مطالعه (همان منبع) مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت از سه عامل آسیب اجتماعی (شامل گویه‌های یک تا شش)، آسیب هیجانی (شامل گویه‌های هفت تا یازده) و استفاده تکانشورانه از اینترنت (شامل گویه‌های دوازده تا هجده) تشکیل شده است. همسانی درونی مقیاس‌های آسیب هیجانی، آسیب اجتماعی و استفاده تکانشورانه از اینترنت به ترتیب برابر با ۰/۸۵، ۰/۸۳ و ۰/۸۱ به دست آمده است. علاوه بر این پایایی پرسشنامه در تحقیق حاضر از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های آسیب اجتماعی ۰/۷۴، استفاده تکانشورانه از اینترنت ۰/۸۳ و برای کل پرسشنامه معادل ۰/۹۰ به دست آمد. مشارکت‌کنندگان به هر گویه روی یک طیف پنج‌درجه‌ای از (هرگز= صفر، به‌ندرت= یک، گاهی= دو، اغلب= سه و همیشه= چهار) پاسخ می‌دهند. مشارکت‌کنندگان باید در طول شش ماه گذشته، مدت‌زمانی را که از اینترنت استفاده کرده‌اند، مشخص سازند. در PRIUSS با افزایش نمره کلی افراد، بر نمره استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت آنها افزوده می‌شود. دو نمونه از سؤالات پرسشنامه عبارت‌اند از:

آیا به دلیل استفاده از اینترنت نسبت به اتفاق‌های اجتماعی اطراف خود بی‌توجه می‌شوید؟
وقتی به اینترنت دسترسی ندارید، تا چه حد احساس می‌کنید کلافه و زودرنج یا حساس شده‌اید؟

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی (همبستگی ساده پیرسون و رگرسیون چندمتغیره همزمان) و توسط نرم‌افزار SPSS¹⁹ محاسبه و تحلیل گردیدند.

پرسشنامه از طریق همبسته کردن نمرات حاصل با درجه‌بندی‌های مدیریت هوستل نیز اعتباریابی شده است. مدیریت هوستل دانش‌آموزان را در مقیاس نقطه‌ای (خیلی خوب، خوب، متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف) در جهت سازگاری‌شان درجه‌بندی کرده است. همبستگی گشتاوری حاصل بین نمرات پرسشنامه و درجه‌بندی مدیران، ۰/۵۱ به دست آمده است (ساعتچی، کامکاری و عسگریان، ۱۳۹۰). توضیح ضرایب آلفای کرونباخ به شرح زیر است:

علاوه بر این پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های سازگاری اجتماعی ۰/۷۱، سازگاری عاطفی ۰/۷۶ و برای کل پرسشنامه معادل ۰/۸۲ به دست آمد.

دو نمونه از سؤالات پرسشنامه بدین شرح است:

۱. آیا همیشه از چیزی در مدرسه خودتان، می‌ترسید؟
۲. آیا از ملاقات کردن با همکلاسی‌هایتان دوری می‌کنید؟

ب) مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت جلنچیک و همکاران (Jelenchick et al, 2014):

به‌منظور سنجش رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) دانش‌آموزان در پژوهش حاضر، مقیاس غربالگری استفاده پرخطر و مشکل‌آفرین از اینترنت به کار برده شد. محققان (Jelenchick., Eickhoff., Christakis., Brown., Zhang.,) (Benson., Moreno) با هدف طراحی تلاش‌های پیشگیرانه و غربالگری در قلمرو مطالعاتی استفاده مشکل‌آفرین از اینترنت در نوجوانان و جوانان ۱۸ تا ۲۵ سال آمریکایی PRIUSS را توسعه دادند. به‌منظور استفاده این ابزار برای نوجوانان ۱۵ ساله، پرسشنامه در اختیار ده نفر از متخصصان روان‌شناسی کودک و نوجوان قرار گرفت و سپس نظرات و اصلاحات توصیه‌شده آنان اعمال گردید. درنهایت نسخه بازنگری‌شده پرسشنامه با تأیید نهایی ده متخصص مربوطه از لحاظ قابل

یافته‌های پژوهش

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون همزمان برای تعیین تأثیر ابعاد سازگاری بر رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین)

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	R	R ²	F	ضرایب بتا	t	sig
رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین)	سازگاری اجتماعی	-۰/۰۱۶	۰/۰۰۰۳	-	-۰/۰۱۶	-۰/۲۵۷	۰/۷۹۷
	سازگاری عاطفی	۰/۳۶۸	۰/۱۳۶	۱۷/۱۷۱	۰/۳۶۷	۵/۸۳	۰/۰۰۱

همان‌طور که در مقدمه مقاله بیان گردید اشتیاق نوجوانان برای حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی بدان دلیل است که شبکه‌های اجتماعی بستری برای حفظ ارتباط، دوست‌یابی جدید و برقراری ارتباط و گفت‌وگو و تبادل نظر فراهم می‌سازد و این ارتباط، موجب جذاب شدن محیط می‌شود. به‌علاوه تمایل به اظهارنظر در فضایی عمومی و به دور از دغدغه و شنیدن نظرات دیگران در عین آرامش و تمایل به تأیید گرفتن از جذابیت‌های صفحات وب است که این شبکه‌ها را برای کاربران جالب می‌کند (Shamani et al, 1395). علاوه بر این افراد از طریق این شبکه‌ها خود را به دیگران معرفی می‌کنند، اطلاعاتشان را به اشتراک می‌گذارند و می‌توانند ضمن حفظ ارتباطشان با دیگران ارتباط‌های اجتماعی جدیدی را شکل بدهند (Boyd & Ellison, 2007). در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی اطلاعات روی پروفایل افراد مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق، نمایش داده می‌شود. همچنین از طریق برنامه‌های ایمیل و چت، افراد با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند (Pempek et al, 2009: 228). از این رو به نظر می‌رسد بنا به دلایل یادشده فوق، نوجوانان گرایش نسبتاً زیادی به حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی نشان می‌دهند.

در خصوص مقایسه پیشینه پژوهشی با نتایج مقاله حاضر، لازم به یادآوری است که مطالعات نسبتاً زیادی درباره ارتباط سازگاری و ابعاد آن با سایر متغیرها صورت گرفته که در ادامه مقدمه مقاله به بخشی از آنها اشاره شده است. لکن در مرور سوابق تحقیق تقریباً هیچ تحقیقی که به‌طور خاص به بررسی و مطالعه رابطه سازگاری با رفتارهای

چنانچه در جدول ۲ دیده می‌شود، از میان دو متغیر وارد شده (سازگاری اجتماعی و سازگاری عاطفی) در معادله رگرسیون، تنها متغیر سازگاری عاطفی با ضریب استاندارد بتا ۰/۳۶۸ به‌طور معناداری توانایی پیش‌بینی رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) دانش‌آموزان را داشته است ($F = 17/171$, $p < 0/01$)؛ بنابراین فرضیه دوم تحقیق تأیید می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش، بررسی رابطه سازگاری دانش‌آموزان با رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) بوده است. نتیجه سؤال تحقیق در خصوص رفتارهای پرخطر برخط (آنلاین) تا حدودی با نتیجه تحقیق (Khazir et al, 2017) مبنی بر گرایش دانشجویان و (Mohebbi et al, 1396) درباره تمایل دانش‌آموزان به استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی همسو و با نتیجه پژوهش (Khodayari et al, 1393) ناهمسو است که در این مورد آخر تفاوت‌های رشدی یا تحولی دو گروه دانشجویان و دانش‌آموزان می‌تواند مؤثر و قابل تأمل باشد. به‌علاوه یافته مربوط به این سؤال تأییدکننده نتایج تحقیق (Alizadeh Derakhshi et al, 2016) در خصوص لزوم واکنش کردن جامعه علیه فناوری‌های جدید است. با لحاظ کردن نتایج پژوهش (Mohammadi Baghmollaei & Yousefi, 1397) می‌توان گرایش دانش‌آموزان به روابط برخط (آنلاین) را عاملی برای کاهش روابط واقعی از جمله تعامل با معلم دانست. در نتیجه انتظار می‌رود سازگاری دانش‌آموزان با مدرسه تحت تأثیر منفی این موضوع قرار گیرد.

پرخاطر برخط (آنلاین) پرداخته باشد یافت نشد. لذا عملاً امکان مقایسه یافته‌ها با سوابق پژوهش سلب یا محدود گردید. با این حال در حد امکان نتایج فرضیات تحقیق با تحقیقات موجود مقایسه و تحلیل گردیدند.

در فرضیه اول تحقیق محاسبه ضریب رگرسیون مشخص ساخت میان سازگاری اجتماعی و رفتارهای پرخاطر برخط (آنلاین) رابطه معناداری وجود ندارد و لذا پیش‌بینی معناداری مشاهده نشد. این بخش از نتایج تحقیق با نتایج مطالعات (Abdol Rahmani & Haji Ahmadi, 1395) ناهمسو است که این مسئله می‌تواند به دلیل تفاوت‌های روانی اجتماعی جامعه هدف دو تحقیق یعنی دانش‌آموزان با دانشجویان باشد. احتمال می‌رود این مسئله بدان جهت باشد که جامعه هدف تحقیق حاضر دانش‌آموزان پایه نهم در مقطع متوسطه اول بوده‌اند در حالی که تحقیقات دیگر نوجوانان سنین بالاتر را پوشش داده‌اند. مطابق با نظر بوید و البسون افراد می‌توانند از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی ارتباط با دیگران را حفظ کرده و ارتباط‌های اجتماعی جدیدی را شکل دهند. به همین دلیل ممکن است میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی نه تنها به سازگاری اجتماعی آنها لطمه‌ای وارد نکند بلکه به این مسئله کمک کند.

از سویی در مقدمه اشاره شد که سازگاری، برقراری رابطه روان‌شناختی رضایت‌بخش میان خود و محیط است و به آن دسته از پاسخ‌ها گفته می‌شود که باعث سازش مؤثر و هماهنگ با موقعیتی می‌گردد که در آن قرار گرفته‌ایم (Rezapor, 2010). از آنجاکه امروزه شبکه‌های اجتماعی بخشی از موقعیت زندگی انسان‌ها را به خود اختصاص داده‌اند، انتظار می‌رود سازگاری اجتماعی بتواند اثر کاهنده‌ای بر رفتارهای پرخاطر برخط (آنلاین) داشته باشد.

در فرضیه دوم تحقیق نتایج با یافته‌های (Salibi & Ahmadi, 1392) به‌طور کامل و با نتایج پژوهش (Romera et al, 2016) در خصوص شایستگی اجتماعی و مدیریت زندگی عاطفی و اجتماعی نوجوانان و نتایج تحقیق (Esmailpour & Farzaneh, 1397) درباره رابطه انسجام خانوادگی با سازگاری عاطفی تقریباً همسوست. همچنین نتیجه این فرضیه یافته‌های پژوهش (Romera et al, 2016) را که گویای محبوبیت خواهی قربانیان قلدری سایبری است تأیید می‌کند. نتیجه فرضیه دوم پژوهش مطابق با نظر

منابع
Abdol Rahmani, R., & Haji Ahmadi, b. (1395). Explaining the effect of mobile social networks on students' sense of security at Shahid Beheshti

- Agha Yousefi, A., Zare, H., & Pourbafrani, S. (1393). Investigating the Relationship between Self-Centerism and Student Social Adaptability. *Bi-Hosseini Far, J., Bakhshi Mashhadloo, M., Ahmadkhani, H., Norouzi, N., & Babaei Hefzabad, S. (1397). Predicting students' emotional, social, and educational adjustment based on the dimensions of nature and character. *Sociology of Education*, No. 8, Spring and Summer 1397, pp. 16-29. (Persian)*
- Kamibeppu, K., & Sugiura, H. (2005). Impact of the mobile phone on junior high school students' friends hips in the Tokyo metropolitan area. *Cyber psychology & Behavior*, 8(2), 121-130.
- Khaniki, H., & Babaei, M. (1390). Cyberspace and social networks; concept and functions. *Quarterly Journal of the Iranian Association of Information Society Studies*, Volume 1, Vol. (Persian)
- Khankhanizadeh, H., & Bagheri, S. (1391). The Effectiveness of Verbal Self-Learning on Improving of Social Adaptability to Students' Learning Disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, Volume 2, Number 1, pp. 43-52. (Persian)
- Khazaei, T., Saadatjoo, A., DorMohammadi, S., Soleimani, M., Tusi Nia, M., and Mollah Hassanzadeh, F. (1391). The prevalence of cell phone dependence and aggression in adolescent Birjand, 2011, *Scientific Journal of Birjand University of Medical Sciences*. Volume 19, Number 4, pp. 430-438. (Persian)
- Khazir, Z., Zareipour, M., Abdolkarimi, M., Dehghani Tafti, T., Rahim, A. (2017). Assessing the Predictors of Intention and Behavior in Using Virtual Social Networks Among Students of the Yazd University of Medical Sciences Based on the Theory of Planned Behavior. *JCHR Journal of Community Health Research*, 2017; 6(2): 93-101.
- Khodayari, K., Daneshvar Hosseini, F., & Saeedi, H. (1393). Amount and type of use of virtual social networks (Case study: Mashhad Azad University students). *Journal of Communication Research*, Year 21, Issue 1 (Section 77), pp. 167-192. (Persian)
- Mohammadi Baghmollaei, H., & Yousefi, F. (1397). Structural relationship between teacher-student interaction, academic conflict and adaptation of school students. *Journal of Education and Learning Studies (former Journal of Social and Humanities Sciences)*. Volume 10, Number 2, Fall and Winter 1397, consecutive 2/75, pp. 75-99. (Persian)
- Mohebbi, S., Zanjani, H., & Sarukhani, b. (1396). The Impact of Cyberspace on the Social Deviation of Students (Case Study: Kermanshah Secondary School in the Academic Year of 1394-95, *Quarterly Journal of Disciplinary knowledge Research*, Vol. 19, No. 1, Serial No. 74, pp. 103-124. (Persian)
- Nema. Shweta., Bansal. Indu. (2015). Correlates of Home Health Social Emotional Adjustment among Adolescence Girls. *International Journal of Scientific and Research Publications*, Volume 5, Issue 2, February 2015 1 ISSN 2250-3153.
- University, *Quarterly Journal of Disciplinary knowledge Research*, Volume 2, Number 2, Serial Number 71, pp. 27-45. (Persian)
- Quarterly Journal of Social Cognitive Research*, (Special Letter) Winter 2014, pp. 141-152. (Persian)
- Alizadeh Derakhshi, S., Rezaii, L., Razavi, F. & Sarfaraz, Fariba. (2016). Identification of Relationship between the Use of Mobile-based Virtual Social Networks and Critical Thinking Skills. ISSN 2039-2117 (online). *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Vol 7 No 1 S1, ISSN 2039-9340 (print). MCSER Publishing, Rome-Italy, January 2016.
- Barghi Irani, Z., Bagian Koleh Marz, M.J., and Sharifi, F. (1395). Teaching social skills on increasing emotional adjustment, mental health and self-esteem of physically disabled students. *Bi-Quarterly Journal of Applied Counseling*, (1) 6, pp. 37-58. (Persian)
- Beebe TJ, Asche SE, Harrison PA, Quinlan KB. Heightened vulnerability and increased risk-taking among adolescent chat room users: results from a statewide school survey. *J Adolesc Health*. 2004; 35(2): 116-23.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007), «Social network sites: definition, history, and scholarship», *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), pp 210-230.
- Darabi, N. (1392). Predicting emotional, educational, and social adjustment based on thinking styles in students, Master's thesis in Educational Psychology, Islamic Azad University, Marvdasht Branch, Faculty of Psychology and Educational Sciences. (Persian)
- Dastan, S., Davoodi, A., & Basaknejad, S. (1393). The effect of stress management training on exile, interpersonal problems and dormitory adjustment of Girly high school students. *Journal of Psychological Achievements (Educational Sciences and Psychology)*, Shahid Chamran University of Ahvaz, Fourth Volume, Year 21, Issue 2, pp. 205-224. (Persian)
- Esmailpour, Kh., & Farzaneh, A. (1397). Predicting students' emotional and academic adjustment based on family functional dimensions. *Scientific-Research Journal of Education and Evaluation*. Eleventh Year, No. 44, Winter 1397, pp. 103-118. (Persian)
- Fathi, M., & Mirshah Jafari, S. (1394). The harms of cyberspace in educating teenagers. The First National Congress of Community Empowerment in the Field of Social, Psychology and Educational Sciences (2015). *Knowledge and Research in Applied Psychology*, Volume 17, Number 1, Spring 2016, (Vol. 63), pp. 99-106. (Persian)
- Fogel J, Nehmad E. Internet social network communities: Risk taking, trust, and privacy concerns. *Comput Hum Behav*. 2009; 25(1):153-60.
- Griffiths M. Sex on the internet: Observations and implications for internet sex addiction. *Sex Res*. 2001; 4(38): 333-42.

- Odacı Hatice (2013). Risk-taking behavior and academic self-efficacy as variables accounting for problematic internet use in adolescent university students; *Children and Youth Services Review*, Volume 35, Issue 1, January 2013, Pages 183-187
- Orwa, M. O., Aloka. P. J. O., Gudo. C. O. (2016). Influence of Introversion Personality Trait on Social Adjustment among Re-admitted Teen Mothers in Kenyan Secondary Schools. *International Journal of Applied Psychology*. 2016, 6(4): 81-84 DOI: 10.5923/j.ijap.20160604.01
- Packiaselvi. Priya., and Malathi. V. A. (2017). "A study on social adjustment among higher secondary school students and its impact on their academic achievement in Coimbatore district," *International Journal of Research - Granthaalayah*, 5(6), 458-463. <https://doi.org/10.5281/zenodo.822286>.
- Pempek, T., & et al. (2009), «College students' social networking experiences on Facebook», *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30: 227-238.
- Ractham. Peter., & Kaewkitipong. Laddawan. (2015). Social Media and Senior Citizen's Quality of Life: A New Lifestyle for Ageing Society, Retrived. (2015) mar, 09 from www.calpoly.edu/~eli/AIS.../8-2.pdf.
- Rajab. A., Abdul Wahab. Sh., Shaari. R., Panatik. S. A., and Mohd Nor. F. (2014). Academic and Social Adjustment of International Undergraduates: A Quantitative Approach. *Journal of Economics, Business and Management*, Vol. 2, No. 4, November 2014.
- Rajalekshmi J. (2017). Social adjustment problems orphans in the classroom. *Voice of Research*, Volume 6, Issue 1, June 2017, ISSN 2277-7733.
- Rezapor Z. (2010). [Scrutiny social adjustment behavior student of school in Pakdasht County.] Al-Zahra Publishing Co.; 2010. (Persian)
- Romera. E. M., Jesús Cano. J., García-Fernández. C. M., Ortega-Ruiz. R. (2016). Cyberbullying: Social Competence, Motivation and Peer Relationships. Cyberbullying: competencia social, motivación y relaciones entre iguales. *Comunicar*, n. 48 v. XXIV, 2016 | *Media Education Research Journal* | ISSN: 1134-3478; e-ISSN: 1988-3293
- Saghi M., Rajai A. (2009). Relation between adolescent perception families with adjustment. *Thought and Behavior in Clinical Psychology*, 2009; 10:71-82.
- Salibi, J., & Sadat Ahmadi, A. (1392). The relationship between parenting methods and mothers' perfectionism with emotional and social adjustment of Second year high school girl students. *Women's Research Journal*, Institute of Humanities and Cultural Studies, Fourth Year, First Issue, Spring and Summer 1392, pp. 139-162. (Persian)
- SeEVERS, R. & Jones- Blank, M. (2008). The effects of social skills training on social skill development and on student behavior. *National forum of special educational journal*. V. 19. N1
- Senobar, A. (1397). The relationship between happiness, resilience and academic self-efficacy with academic adjustment of 10th grade male students. *Sociology of Education*. No. 8, Spring and Summer 1397, pp. 1-15. (Persian)
- Shamani, A., Vahedi, M., and Nowruzi, d. (1395). The relationship between the use of virtual social networks and the identity of young people in Tehran. *Journal of Counseling and Psychotherapy Culture*, Year 7, No. 28, pp. 163-182. (Persian)
- Shokri, A. (1394). Factor analysis of the screening scale for high-risk and problematic use of the Internet. *Clinical and Personality Psychology / Shahed University / Daneshvar Raftar*, 22, No. 12, pp. 133-142. (Persian)
- Sinha, S., & Singh., R. P. (1993). *Compatibility questionnaire for high school students.*: Translated by Karami. A. Tehran: Sina Behavioral Sciences Research Institute. (Persian)
- Takao M, Takahashi S, Kitamura M. (2009). Addictive Personality and Problematic Mobile Phone Use: *CyberPsychology & Behavior*. 2009; 12 (5): 501-7.
- Werner, NE., Bumpus, MF., Rock, D. (2010). Involvement in internet aggression during early adolescence. *J Youth Adolesc*. 2010; 39 (6): 607-19.
- Yarmohammadian, A., & Sharafi Rad, H. (1390). Analysis of the relationship between emotional intelligence and social adjustment in adolescents. *Applied Sociology*, 22 (4), pp. 35-50. (Persian)
- Yeow. Roland., KO. Roger., & LOH. Sharmaine. (2011). An exploratory study of social adjustment among Youth in residential homes. *Educational Research* (ISSN: 2141-5161) Vol. 2(9) pp. 1488-1497 September 2011. Available online @ <http://www.interestjournals.org/ER>.